

Zdravotní bezpečnost výrobků pro styk s pitnou vodou (současné požadavky v České republice)

Do konce roku 2000 platilo (na základě zákona č. 20/1966 Sb.), že každý výrobek určený pro styk s pitnou vodou musel být před uvedením na trh nejprve schválen Hlavním hygienikem ČR (dále jen HH). Výrobce nebo dovozce tedy musel pro každý takový výrobek (nebo řadu podobných výrobků) mít tzv. závazný posudek (lidově "atest") HH, že výrobek je vhodný pro styk s pitnou vodou. Udělení závazného posudku předcházelo testování výrobku ve Státním zdravotním ústavu (SZÚ) nebo (od roku 1996) v některé z krajských hygienických stanic, které k této činnosti HH pověřil.

Mnoha vodohospodářům známé "atesty" (závazné posudky HH - jednostránkový dokument s kulatým razítkem) vydané podle zákona č. 20/1966 Sb. pozbyly (všechny - bez rozdílu) platnost nejpozději k 30.6.2002, neskončila-li jim platnost již před koncem roku 2000.

Od 1.1.2001 totiž vstoupil v platnost nový systém daný zákonem č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví. Nejpodstatnější změnou asi je, že odpadá schvalování výrobků ze strany HH (MZ). Výrobce, distributor či dovozce výrobku pro styk s pitnou vodou, chemické látky nebo chemické směsi pro úpravu pitné vody si má podle §5 citovaného zákona povinnost před uvedením výrobku na trh (výluhovým testem) ověřit, zda výrobek či látka odpovídá stanoveným hygienickým požadavkům. Hygienické požadavky byly určeny vyhláškou MZ č. 37/2001 Sb. o hygienických požadavcích na výrobky přicházející do přímého styku s vodou a na úpravu vody. Pokud si ověří, že tomu tak je, nemusí již nikoho žádat o schválení a může výrobek uvést na trh.

Měl-li výrobce, distributor či dovozce výrobek již dříve schválen HH (podle zákona 20/1966 Sb.), měl rok a půl - od 1.1.2001 do 30.6.2002 - na to, aby si ověřil, zda výrobek odpovídá novým legislativním požadavkům. Pokud tak neudělal nebo zjistil, že výrobek požadavkům neodpovídá, měl ho nejpozději k 1.7.2002 přestat pro styk s pitnou vodou vyrábět (dovážet).

Od 1.10.2005 vstoupila v platnost nová prováděcí vyhláška MZ č. 409/2005 Sb. o hygienických požadavcích na výrobky přicházející do přímého styku s vodou a na úpravu vody, která nahradila vyhlášku MZ č. 37/2001 Sb.

Ministerstvo zdravotnictví si podle zákona č. 258/2000 Sb. pravomoc schvalování podrželo pouze u dezinfekčních a algicidních přípravků (a i tato pravomoc skončila k polovině roku 2002, protože od 1.7.2002 se na tyto výrobky vztahuje režim zákona č. 120/2002 Sb. "o biocidech") a u ostatních výrobků jen ve velmi omezených případech, např. tehdy, pokud se výrobek svým složením vymyká stanoveným požadavkům.

Podle § 5 odst. (1) **Zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví** je výrobce, distributor nebo dovozce výrobku určeného k přímému styku s pitnou nebo surovou vodou a výrobce, distributor nebo dovozce chemické látky nebo chemické směsi určené k úpravě surové vody na vodu pitnou povinen zajistit, aby jejich složení a značení na obale, visače, v průvodní dokumentaci nebo v návodu k použití odpovídalo hygienickým požadavkům upraveným prováděcím právním předpisem. Výrobce, distributor nebo dovozce výrobku přicházejícího do přímého styku s vodou je dále povinen zajistit, aby úprava povrchu výrobku vyhovovala hygienickým požadavkům upraveným prováděcím právním předpisem. Prováděcím právním

předpisem k § 5 zákona č. 258/2000 Sb. je **Vyhláška MZ č. 409/2005 Sb. o hygienických požadavcích na výrobky přicházející do přímého styku s vodou a na úpravu vody**. Vyhláška definuje požadavky na povrchovou úpravu výrobků, na složení plastových, kovových a pryžových výrobků, dále požadavky na čistotu vodárenských chemikálií, definuje nově výluhový test a způsob jeho hodnocení a také povolené vodárenské technologie.

Podle § 5 odst. 2 téhož zákona je výrobce, distributor nebo dovozce výrobku přicházejícího do styku s pitnou vodou povinen nechat ověřit výluhovým testem, nebo doložením složení kovových výrobků daných § 9 vyhlášky MZ č. 409/2005 Sb., zda výrobek odpovídá stanoveným požadavkům. Hygienické požadavky a metodiku provádění výluhového testu specifikuje vyhláška MZ č. 409/2005 Sb. (ve znění pozdějších předpisů).

Posudek od SZÚ, ZÚ nebo autorizovaného či akreditovaného pracoviště **slouží výrobcí, distributorovi či dovozci jako jediný doklad** o tom, že výrobek odpovídá požadavkům zákona č. 258/2000 Sb. a vyhlášky č. 409/2005 Sb. (pro případ státní kontroly a především jako důkaz pro zákazníky, že výrobek je v pořádku), protože žádný "atest" či schválení od Ministerstva zdravotnictví (HH) již mít nebude.

Výluhové testy s hodnocením zdravotní nezávadnosti provádějí kromě Státního zdravotního ústavu v Praze (Ing. Filip Kotal, Ph.D., tel. 26708 2271, Ing. Lenka Mayerová, Ph.D., tel. 26708 2514) například některá pracoviště Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě a Zdravotního ústavu se sídlem v Ústí nad Labem, ITC Zlín nebo TU Liberec.

Dovozci výrobků se často ptají, zda jim může k ověření sloužit jako doklad nějaký zahraniční atest. Samotný atest zatím nikoliv. V současné době by mohl postačit i zahraniční protokol o výluhovém testu, ale muselo by být z něho patrné, že je svým provedením shodný s testem uvedeným ve vyhlášce č. 409/2005 Sb.

Dalším častým dotazem je, zda jsou české hygienické požadavky na výrobky pro styk s pitnou vodou harmonizovány s předpisy EU. Odpověď je, že zatím nikoliv. Důvodem je, že donedávna žádný společný předpis EU na tuto oblast neexistoval a každá členská země EU má vlastní odlišné předpisy. Po více než 20 letech příprav byly společné rámcové požadavky EU na hygienickou nezávadnost výrobků ve styku s pitnou vodou zapracovány do **Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 ze dne 16. prosince 2020 o jakosti vody určené k lidské spotřebě** (konkrétně do článku 11 a přílohy V). I když členské země EU mají za povinnost transponovat tuto směrnici do svých národních legislativ do 12. ledna 2023, k tomuto datu se ještě evropský systém nesjednotí. K části směrnice, která se zabývá problematikou materiálů a výrobků ve styku s pitnou vodou, totiž musí Evropská komise vydat podrobné prováděcí předpisy, na což má lhůtu do ledna 2025. Teprve poté dojde de facto ke sjednocení požadavků v rámci EU a bude možné si plně vzájemně uznávat posouzení provedená v různých zemích EU. Jak budou tyto prováděcí akty vydávány, bude se tomu přizpůsobovat i česká legislativa.